

1989.05.02.

- 21 -

Rádiófigyelő
Szolgálati használatra

Hírek

SZER
München, 1989. május 2.
Hírek (15:00)

Kőszeg térségében megkezdődött a műszaki határzár lebontása. Mint a budapesti rádió jelentette: a próbabontás várhatóan néhány napig tart. Ezután a bucsui határátkelőhelynél folytatják a munkát. A határőrség egyedül nem képes eltávolítani az elektromos jelzőrendszert és a kettős drótkerítést, ezért a térségben működő gazdálkodó szervezetek, tanácsok és az ottlakók segítenek a munkálatokban. A több mint húsz évvel ezelőtt felépített jelzőrendszert a tervek szerint 1990 végéig távolítják el.

X X X X

Nyikonov szovjet Politikai Bizottsági tag és Központi Bizottsági titkár ma Budapestre utazott. Az MSZMP Központi Bizottsága hívta meg. A moszkvai TASSZ hírügynökség nem közölte látogatás célját. Nyikonov a Ligacsov vezetése alatt álló, és a mezőgazdaságért felelős bizottság alelnöke. +++

cf/kt

Lebontják a vasfüggönyt

(Gordon Tamás)

SZER

München, 1989. május 2.
Magyar híradó

Negyven éve volt a szocialist tábor jelképe az azt körülvevő aknazár, szögesdrót vagy - Churcilltől örökölt nevén - a vasfüggöny. Ma, 1956 után másodszor kezdték meg lebontását. Gordon Tamás olvassa fel jegyzetét.

Valahányszor határállomáshoz érek összerándul a gyomrom, pedig rendben vannak az irataim, nincsenek csempész-szándékaim és a nyugati határokon legtöbbször még pillantásra sem méltat a határőr, és van ahol elég csak lassítani kocsimmal, hogy kiérdemeljem a továbbintést. És mégis: a ma napig él bennem ez a reflex, amely a magyar határ számos átlépése óta rögzült - pedig mindannyiszor legálisan utaztam. Most, hogy a határozár megszüntetésének első, gyakorlati lépése is megkezdődött végtelen öröm tölt el. Anélkül, hogy túlbecsülném a műszakilag is elavult jelzőrendszer leszerelését, ismerjük el, hogy ennek a gesztusnak jelkép-ereje van, fölér egy tartós tabu ledöntésével, hiszen a hatalomnak feltehetőleg éppen a legkonzervatívabb rétegét érte el, csapta meg a nyitottabb politika szele. Kiderült, hogy Magyarországnak talán a legkevésbé kellene nyugati határát védeni. Vajon mi játszódhat le a sok száznyi kiskatona-határőr fejében amikor ráébred, hogy feladata ugyanolyan fölösleges volt eddig is, mint amennyire nélkülözhetővé válik mostantól?

Kedvemre van az effajta főbekólintás, visszatérés a huszadik századba, visszatérés Európába. 1949-ben először a jugoszláv - akkor az ítéltetett veszélyesebbnek -, majd az osztrák határon létesítettek aknazárat. Ezt ugyan 1956-ban röviddel a forradalom előtt felszedték, ám a forradalom leverése után a börtönországot ismét, ahogyan hivatalosan nevezik: robbanó műszaki zárral védik.

A konszolidáció 1965-re a határra is elér, ám hiába szedik fel az aknákat, a többszörös drótkerítés, az elektromos jelzőrendszer -, no és az érvényben lévő tűzparancs! - mutatják a kádári liberalizáció kétességét. A fölrobbanó akna veszélye tulajdonképpen kiszámítható volt. A határmenti lakosság besúgásra trenírozása, a polgári ruhás határőrség bevezetése másfajta, ám nem kevésbé súlyos veszélyeket hordott magában.

A határmenti falvakat versenyre hívták. Nyerjék el - korabeli sajtóból idézek - a megtisztelő Határőrközség címet. Hogy melyek a főltételek? Eredményes politikai munka, együttműködés a határőrséggel, és a község lakói nem követhetnek el tiltott határátlépést. Több mint két évtizedig tartott ez a remek korszak, mire megérhettük, hogy a rendszerrel együtt avuló műszaki zár végre szemétdombra kerül. Csak egy jellemző adat: tavaly több mint 4000 esetben riasztott a jelzőrendszer, ám csak 44 alkalommal nem bizonyult vaklármának.

- Kedves hallgatók! A műsorban csupa kedvező fejleményről tudósítottunk. A szocializmus olyan vívmányainak leépítéséről, mint az egypártrendszer, szocialista vezetők alkalmazása, foglalkozási tilalmak visszavonása, vasfüggöny leépítése. Csak ne járjunk úgy, mint az utóbbival egyszer már megértük: 1956-ban lebontották, 57-ben még tökéletesebben visszaépítették. Abban a reményben búcsúzik a szerkesztő, Kasza László, hogy ebben az esetben nem ismétlődik a történelem. +++

cf/kt

1989.05.02.

- 16 -

Rádiófigyelő
Szolgálati használatra

Megkezdődött a műszaki
határzár lebontása

Deutschlandfunk
Köln, 1989. május 2.
Hírek (13:30)

Magyarországon ma megkezdték a magyar-osztrákon határon a vasfüggöny leépítését. A határ különböző szakaszain, így Hegyeshalomnál, Sopronnál és Kőszegnél távolítják el az első drótakadályokat és elektomos jelzőberendezéseket.

Magyarország ez év márciusában jelentette be, hogy legkésőbb 1991-ig teljesen megszünteti a határzárát. Magasrangú határőr tisztek rámutattak arra, hogy tekintettel az új politikai helyzetre anakronizmusként hatnak az őrtornyok és drótakadályok.

Pozsgay Imre államminiszter történelmileg, politikailag és technikailag túlhaladottnak nevezte ezt a határzárát. +++
cf/mr

-. -

1989.05.03.

- 5 -

Rádiófigyelő
Szolgálati használatra

Műszaki határozat felszámolása

Deutschlandfunk
Köln, 1989. május 2.
Leírva: 1989. május 3.

A magyar-osztrák határon nekiláttak az elektromos riasztóberendezések leszerelésének. Bonn - a két német állam határán az NDK részről felszerelt határozat-rendszerre utalva - meglepéssel pillanthat Magyarország felé, ahol a jószomszédi kapcsolatoknak egy pozitív megnyilvánulása látható. Hallgassák meg Gerhard Bilinszky jelentését:

- Magyarország az elektromos riasztóberendezések leszerelésével újabb tanújelét adja annak, hogy kész a Nyugattal való együttműködésre. Ezzel alapvető nemzetközi érdekeknek felel meg. Bonn nyilván örülne annak, ha az NDK hasonló módon viselkedne. Magyarország már márciusban jelezte, hogy hamarosan leszereli a magyar-osztrák határon lévő jelzőberendezéseket. Döntését azzal indokolta, hogy a riasztórendszer a megváltozott politikai helyzetben elavultá vált.

A magyar-osztrák határon 1988-ban 4374-szer jeleztek riadót a berendezések. A magyar hatóságok adatai szerint azonban csak negyvennégyeszer történt tényleges határsértés. A határőrség akkori vezetőjének közlése alapján majdnem mindegyik határsértést NDK lakosok követték el, akik Magyarországon keresztül akartak Ausztriába menekülni.

Magyarország előreláthatólag 1991-ig teljesen leszereli a riasztóberendezéseket. Vajon ezek után megnövekszik-e majd az NDK lakosok által a magyar-osztrák határon elkövetett határsértések száma? - erről ma még csak találgatni lehet.

A jelenlegi magyar kezdeményezés következtében az NDK hatóságok erőteljesebb erkölcsi nyomás alá kerülnek, hogy végre maguk is hasonlóképpen cselekedjenek. Ez vitathatatlanul lényegesebben javíthatná a két német állam közötti viszonyt, mint a gazdasági kapcsolatok újraélesztésére tett kísérletek. Az NDK ezzel próbálta a két német állam határán történt véres incidensek miatt főlháborodott Szövetségi Köztársaság haragját megfékezni.

Magyarország nyugati tekintélyének csak jót tehet a határzárak felszámolása. Magyarországról egyébként több más pozitív hír is érkezett az elmúlt időkben. Például a szovjet csapatok részleges kivonásának híre, vagy Pozsgay Imre államminiszter nyilatkozata az ország finn-típusú semlegességének gondolatáról.

Bonn joggal érezheti úgy, hogy helyesen ítélte meg a helyzetet akkor, amikor már korábban is úgy vélekedett, hogy Magyarországot a kelet-európai országokkal való nyugati együttműködés mintájává lehet tenni - ezt a szándékot Grósz Károly legutóbbi bonni látogatásakor több megegyezés aláírásával is megerősítették.

Erdős András, a bécsi biztonsági és együttműködési utóértekezlet magyar küldötte a német nemzetiségű kitelepítettek és menekültek ifjúsági szervezetének braunschweigi konferenciáján a nemzeti kisebbségek helyzetének javítását követelte. Erdős nyilván elsősorban a romániai magyarok nehéz helyzetére gondolt, de ha a nemzeti kisebbségek jogi státusának terén pozitív változások történének - ez a németeknek is segíthetne. +++

gj/kt

A határzár felszámolásaBBC
London, 1989. május 3.
Panoráma

Most pedig egy, a szó igazán szoros értelmében vett le-szerelésről lesz szó. A hidegháborús évek fogalommá vált és rossz emlékezetű vasfüggönyét tegnap elkezdték lebontani Magyarország Ausztriával közös határszakasza mentén. A Daily Telegraph és a Times napilap is fényképpel illusztrált rövid beszámolót közöl az eseményről, ahol 150 újságíró megtekinthette, hol húzódott előbb az aknazár, később pedig a betonoszlopokat összekötő szögesdrót-kerítés, mely sokezer magyart tartott vissza attól, hogy nekivágjon a nyugati határnak.

Hírmagyarázatunk a műszaki határzár lebontásának szélesebb összefüggéseit elemzi.

- Magyarország nem most kezdett hozzá első ízben a vasfüggöny lebontásához. A Hruscsov híres beszédét követő olvadás idején, 56-ban már eltávolították az aknazárat, illetve a szögesdrót-kerítést, és 57-es újbóli üzembeállítása előtt részben a vasfüggöny hiánya tette lehetővé, hogy a forradalom napjait követően mintegy 200 ezren elhagyják az országot.

Magyarországon most azt remélik, hogy a vasfüggöny materiális darabjai végleg az ócskavas-telepre kerülnek.

Tegnap a jelzőrendszert kikapcsolták, és megkezdték a betonpóznák kiásását is. A döntés több mint jelképes. Arra utal, hogy Magyarország szorosabbra kívánja fűzni kapcsolatait az Európai Közösséggel és az Európa Tanáccsal, és - Pozsgay Imre nemrégiben tett nyilatkozataival összhangban - nem a határzártól várják, hogy a fiatalság megmaradjon az országban.

A nyugati típusú útlevel tavalyi meghonosítása óta a magyar utazók szinte korlátlan szabadságot élveznek. A magyarok soha nem látott számmal látogatnak Nyugatra, és ehhez hozzájárul az is, hogy Ausztria és Magyarország között már korábban eltörölték a vízumkényszert.

Az, utóbbi hónapokban számos keserű, sőt satírikus cikk tudósított arról, hogy a magyarok Bécsbe és környékére járnak bevásárolni. Az effajta bevásárló-turizmus azonban nem adatik meg a Varsói Szerződés többi országaiban, ahol - elsősorban Kelet-Németországban, Csehszlovákiában és Romániában - kimondottan szigorú utazási rendelkezések vannak érvényben.

1989.05.03.

- 27 -

Rádiófigyelő
Szolgálati használatra

Az utóbbi országok hatóságai most joggal attól tartanak, hogy állampolgáraik a kevésbé őrzött osztrák-magyar határon keresztül próbálnak majd Nyugatra távozni. Románia máris csak korlátozott számban bocsát ki útlevelet a Magyarországra utazni kívánóknak, tekintve hogy sokan - és elsősorban a magyar kisebbség tagjai - nem térnek vissza.

Nem kétséges, hogy mindez nyugtalanságot keltett Ausztriában is. Az osztrák külügyminiszter ugyan a jószomszédi viszonyhoz méltó gesztusként üdvözölte a magyar lépést, de már tavaly megszigorították az Ausztriába való belépés feltételeit, lévén, hogy az ország jó ideje ideiglenes állomáshelyéül szolgál a Nyugatra igyekvőknek.

A szigorítások elsősorban a lengyeleket és a magyarokat érintik, akik különösebb retorzió nélkül térhetnek haza a határátlépési kísérlet után is. Magyarország mindenesetre úgy véli, hogy a nehézségek dacára a vasfüggöny lebontása meghozza gyümölcsét mind a tömeghangulat, mind a Nyugattal való kapcsolatok szempontjából.

- A tervek szerint a szemsértő szögesdrót helyébe szőlőskerteket és gyümölcsösöket telepítenek majd. A politikailag elévült, műszakilag pedig elavult határvédelmi jelzőrendszer helyett a jövőben más kell, hogy visszatartsa a magyar állampolgárokat attól, hogy nekivágjanak a nyugati határnak - állapítja meg Pártos Gábor, most ismertetett hírmagyarázatában. +++
zsó/kt

.-.

Budapesti riport a határzár
felszámolásáról

Amerika Hangja
Washington, 1989. május 3.

(Walsa István)

Tegnap Dean Raidell a CBS tévétársaság félórás esti hírszolgálatának vezető riportere Winston Churchill híres 1946-ban elhangzott szavait idézve vezette be a műsor záróriportját:

"A Balti-tengeri Stettintől az Adriai-tengeri Triesztig vasfüggöny ereszkedett le a kontinensre." Aztán Dean Raidell saját szavaival folytatta: és ezt a vasfüggönyt az osztrák-magyar határon most végérvényesen felvonják -, mert lebontják -, azzal párhuzamosan, hogy Magyarországon a jelek szerint a kommunizmust is elkerülhetetlenül is lebontják.

És ezzel Raidell Budapestről kapcsolata a CBS Társaság veterán európai főtudósítóját, Tom Pentont, aki mindenekelőtt mutatta a szögesdrót kerítést szétvágó és felgöngyölítő magyar kiskatonákat, - majd az elmaradhatatlan budapesti panoráma után a Váci utcát használva háttérként - ezeket jelentette az amerikai tévénézőknek: Magyarország a szovjet tömbön belüli reformtörekvések egyik vezetője, 33 évvel az emlékezetes és a Szovjetunió által brutálisan leverett forradalom után egy újabb forradalom színhelye. Ezúttal egy békés forradalomé, de ugyanazzal a célkitűzéssel: a magyarok szabad, független, demokratikus Magyarországot akarnak.

Aztán a riporter megszólaltatott három magyar fiatalt. Mind a hárman megfontolt angol szóhasználattal nyilatkoztak.

Egy fiatalember a pesti utcán:

- Vissza akarjuk szerezni magunknak Magyarországot.

Egy független politikai csoport szóvivője:

- Az a rendszer, amit egy idegen hatalmat kiszolgáló, önkényuralmi csoport immár 40 éve ráerőszakolt az országra, végérvényesen megbukott.

Aztán egy egyetemista lány leplezetlen lelkesedéssel és meggyőződéssel a szemében:

- Mi vagyunk azok, akik megváltoztathatjuk a történelem irányát Magyarországon. Mi teremthetünk egy új Magyarországot.

1989.05.03.

- 29 -

Rádiófigyelő
Szolgálati használatra

Aztán a budapesti járókéelőket, padon üldögélő nyugdíjasokat, utcai hegedűst mutatva Tom Penton, a CBS Társaság tudósítója a következő megállapítással zárta tegnapi jelentését a magyar fővárosból:

- A magyarok történelme tele van csalódásokkal. Az idősebb generáció még jól emlékszik 1956-ra. És töpreng: vajon megismétlődhet-e ugyanaz, ami akkor véget vetett az álmoknak. De 1989-ben nincs olyan magyar, aki egy valamiben nem ért velem egyet - abban, hogy többé nem akarják azt, ami eddig osztályrészük volt. Nem akarnak többé kommunizmust. És ennek félreérthetetlen kimutatására még a vasfüggönyt is lebontják. +++
hg/kt

.-.